

Lisztóczy László

Teljes ember és egész szívű barát

Az öt éve elhunyt Turcsány Péterre emlékezve

Turcsány Péterrel az 1980-as évek vége felé Szörényi László jóvoltából ismerkedtem meg, aki tájékoztatta őt, hogy Kerényi Károly és Gulyás Pál barátságával foglalkozom, levelezésüket bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel kötetbe rendeztem. Leendő barátom épp akkor indította el a kiadóját, és az összeállítás megjelentetésében fantáziát látott. Kapcsolatba lépett velem, és én természetesen elfogadtam az ajánlatát. Nemsokára személyesen is fölkeresett minket egri otthonunkban, hogy a részleteket megbeszéljük.

A megbeszélést követően, estefelé lehívtam őt a házunk alatt épített pincébe, melyet Rákóczi pincének nevezünk el. Kérdéseire válaszolva akkor tudta meg tőlem, hogy mind az öt gyermekünket eltemettük. Hallatára elnémult, egész lényével gyötörödni kezdett, hallgatása és gyötörődése engem is elnémított. Egyre sűrűbbé vált a levegő körülöttünk, de szerencsére csakhamar lejött hozzánk a feleségem, és vacsorára invitált. A vendégszoba megterített asztala mellé ülve Péter tovább hallgatott, maga elé meredt, majd fejét kezei közé ejtve és rám tekintve, valahonnan a lélek legmélyéből képezve a hangokat, megszólalt: „Mért nem vagyok Isten?!”

Akkor zártam őt a szívembe kitörölhetetlenül.

Az említett levélgyűjtemény nemsokára meg is jelent *Adj Ideákat az időnek!* címmel. Ez volt a Kráter Kiadó első könyve. Címét egyik írásában a kiadó jelmondatának nevezte.

Az idő múlásával a feleségét is megismertük, és a párommal együtt őt is a szívünkbe zártuk. Barátságunk kölcsönös vendéglátásokkal is gazdagodott. Emlékezetes számomra az a látogatása, amikor épp egy új, régóta vágyott, az idő tájt vásárolt, körbeülhető, nagy ovális asztalt avattunk föl. Erre az alkalomra meghívtuk Egerben élő unokahúgaimat és unokaöcsémet is. Körbeültük az asztalt, s költő barátom és én órákon át egymással versengve, varázslatos hangulatban idéztük legkedvesebb verseinket, és ha valamelyikünk megakadt vagy hibát vétett a szövegben, a másik „önzetlenül” kisegítette. Közben a Feleségem, „Margó néni” is ott tüsténkedett körülöttünk, hogy testi javakban, ételben, italban, háziasszonyi figyelemben és szeretetben se szenvedjünk hiányt.

Péter az általa alapított és szerkesztett folyóiratban, a *Poliszban* közölte tanulmányaimat és verseimet. Némelyiket kifejezetten az ő fölkerésére írtam. Bevont a Wass Albert-kultusz ápolásába is. 2015-ben *Álmok a romokon* címmel kiadta a két világháború közötti magyar irodalomról szóló esszéimet és tanulmányaimat a ne-

vezetes Teleszkóp sorozatban. Ezt az ő részvételével az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtárban is bemutattuk. Kezdetől bekapcsolódott az e sorok írója által alapított és irányított Dsida Jenő Baráti Kör tevékenységébe, több-kevesebb rendszerességgel részt vett, olykor föl is lépett összejöveteleinken.

Teljes embert és egész szívű barátot ismertem meg benne. Akit szeretett, egész szívével szerette. Mindent nagy átéléssel, szenvedéllyel csinált. Hiányzott belőle a legcsekélyebb képmutatás, alakoskodás, ravaszkodás is. Valamennyi tettében és szavában tökéletesen azonos volt önmagával. Emlékszem, hogy életem egyik nehéz szakaszában, kevéssel azt követően, hogy gyermekeink után elvesztettem felejthetetlen és pótolhatatlan édesanyjukat is, az egyik egri kollégám féltékenységéből és rosszindulatból, durván és teljesen megalapozatlanul megrágalmazott engem, el akarta rabolni tőlem utolsó mentsváramat is, a becsületemet. Péter azonnal, fenntartás nélkül mellém állt, segítséget nyújtott a rágalomhadjárat lefékezéséhez.

Olykor, ha épp egy nagyobb művén dolgozott, hosszabb időre, napokra, hetekre is eljött hozzánk. A vidék csöndje, nyugalma, lakásunk kényelme vonzotta. Egy, a többtől teljesen elszeparált – annak idején az anyósom számára berendezett – szobában, teljes elkülönülésben tehette a dolgát. Egyik Wass Albertről szóló könyvét nálunk írta. Ha a monoton munkában elfáradt, nagyokat beszélgettünk és játszottunk. Kint a kertés családi ház udvarán gumilabdával jókat fejtünk, bent a vendégszobában pedig pénzfociztunk. Olykor másokat is meghívtunk, és „bajnokságokat” rendeztünk. „Bajnokságainkba” benevezett például Kakuk Jenő és Kődöböcz Gábor barátom. Péter hihetetlen szenvedéllyel vett részt a játékokban. Ha a pénzfociban elrontott egy jó helyzetet, percekig nem tért napirendre fölötte, morfondírozott, hogy mit rontott el, miként tudta volna bepöccenteni azt a gólt.

Barátságunk szép dokumentuma az alábbi vers, mellyel engem vigasztalt a feleségem elvesztése után:

Örökkön ég a mécses

(Lisztóczy László barátomnak, Margó emlékére)

*Mennyei öröm színhelye volt házatok,
míg szemünk benne boldog Margót láthatott,
Laci szellemi fénye sütött ránk Napot,
ha kertetekben a szél muzsikálgatott.*

*S a társaságban egy-egy nyári délutánt
hajlékony verssorokkal fontunk át meg át,
Gulyás és Dsida alkották az ősi párt,
lírájuk föl a dallam dúdolva szállt.*

*Gyász és Béke, Virág és Szőlővenyige
zamata és illata egyként lengte be
pince, kert és szoba melankóliáját.
Mi is lehet sorsotok méltó címere?*

*Kovácsüllőre és nőszíromra lát át,
ki e család múltját kutatja: munkára
hajol Ilmarinen, és nyíló virágát
fűzi e ház úrnője férje karjába.*

(Pomáz, 2010. pünkösd napján)

Az indulatait is szerettem. Nagy ritkán, ha a vita hevében neki nem tetsző szavak, mondatok hangzottak el, fölemelte a hangját, ellenállhatatlanul utasította rendre a megszólalót. Nem haragudtam meg rá soha, mert tudtam, hogy ez az állapot csak pár pillanatig tart. Olyan nyugalom és derű fogja követni, mint amikor a nyári zápor után hirtelen kisüt a nap.

Nem haragudtam meg rá akkor sem, amikor éjnek idején föl-fölvívott, hogy egy-egy frissen elkészült versét fölolvassa. Élmény volt hallgatni őt, örülni a versnek, szembesülni alkotói szenvedélyével.

Istenem, bárcsak fölhívna még egyszer! Iszonyú arra gondolni, hogy talán soha többé nem találkozhatunk. Rettenetes, hogy milyen fiatalon és milyen hirtelen kellett elköltöznie ebből a gyarló világból. Megsíratta őt az ég is, bőrig áztunk a temetésén.

Emlékét sajtó szívvel, az elmúlás ellen lázadó daccal mindhalálig őrzöm és gyászolom.

